

Mr. sc. Branko Peran¹
Mirko Goreta, dipl. iur.¹
Mr. sc. Kristina Vukošić²

POJAM I VRSTE TAJNI

Stručni rad / Professional paper
UDK 342(497.5)

Kroz ovaj rad objašnjen je pojam tajni, kao i podjela tajni na javne i privatne. Tajnom se smatra svaki podatak koji je poznat samo određenom broju osoba i kao takav se ne smije prenositi dalje. Obvezu čuvanja javnih tajni imaju državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima te pravne i fizičke osobe koje ostvare pristup tajnim podacima (državna tajna, vojna tajna, službena tajna, poslovna tajna). Privatne tajne su rezultat bliskog odnosa i osobnog povjerenja među osobama (profesionalna tajna, osobna tajna).

Ključne riječi: *privatna i javna tajna (državna, vojna, službena, poslovna i profesionalna), Zakon o zaštiti tajnosti podataka, Zakon o tajnosti podataka.*

1. Uvod

Iako je stupanjem na snagu Zakona o tajnosti podataka – ZTP (NN 79/07, 86/12) prestao važiti Zakon o zaštiti tajnosti podataka – ZZTP (NN 108/96), člankom 34. ZTP-a i dalje važe odredbe glave 8. i 9. ZZTP-a kojima se uređuju poslovna i profesionalna tajna. Obzirom da se Zakonom o tajnosti podataka utvrđuje pojam klasificiranih i neklasificiranih podataka, te stupnjevi tajnosti, ali ne i vrste tajni, unutar ovoga rada koristiti će se definicije i podjele tajni iz Zakona o zaštiti tajnosti podataka.

Prema Zakonu o zaštiti tajnosti podataka, državna, vojna, službena i poslovna tajna obuhvaćaju podatke koji su prikupljeni i koji se koriste za potrebe tijela javne vlasti, a koji su zakonom, drugim propisima ili općim aktom nadležnog tijela donesenim na temelju zakona proglašene tajnima (javne tajne). Zakon se primjenjuje na sva tijela državnoga sustava, uključujući jedinice lokalne i područne samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima, kao i na fizičke i pravne osobe (tvrtke) koje u poslovanju s državnim tijelima ostvaruju pristup tajnim podacima.

¹ Veleučilište "Marko Marulić" u Kninu

² Ekonomska škola Šibenik

Profesionalna i osobna tajna po svojoj strukturi su privatne tajne jer predstavljaju oblik tajne koja se doznaje bavljenjem svojim pozivom i rezultat je bliskog odnosa i povjerenja među osobama. Također, Zakonom je propisano da bez obzira na koji se način tajna saznala, svatko ju je dužan čuvati.

2. Pojam i vrste tajni

Tajna je ono što se nikomu ne smije reći, ono što mora ostati skriveno, ono što se taji, skriva, što se ne priča, ne objavljuje [državna tajna; poslovna tajna; službena tajna; vojna tajna] (Hrvatski jezični portal).

Tajnim podatkom smatra se svaki podatak koji je prema posebnom zakonu određen kao klasificirani podatak (Kazneni zakon, čl. 87, t. 12.). Tajnom se smatra podatak koji je poznat i koji smije biti poznat samo određenom krugu osoba, pri čemu postoje određene društvene norme koje brane iznošenje takvih podataka izvan tog kruga osoba (Zabel, 1970.). Alen Rajko ističe važnost predmeta tajnosti podataka koje se odnosi na utvrđivanje crte razgraničenja između interesa građana za saznavanjem podataka ("pravo znati") i općeg interesa za držanjem određenih informacija u tajnosti (Rajko, 1997.).

Do 1996. godine unutar Republike Hrvatske tajnost podataka bila je regulirana Zakonom o zaštiti tajnosti podataka (NN 108/96) kojim je propisan pojam, vrste i stupnjevi tajnosti te mjere i postupci za utvrđivanje, uporabu i zaštitu tajnih podataka (čl. 1.). Navedenim Zakonom propisano je da se tajnom smatra svaki podatak koji je zakonom, drugim propisom, općim aktom ili drugim aktom nadležnog tijela određen tajnim. Tajnim su smatrani svi prilozi, predmeti, objekti, mjere ili postupci, kao i usmena priopćenja ili informacije povjerljive naravi koji su iznijeti u radu tijela državne vlasti, jedinica lokalne samouprave i uprave, ustanova i pravnih osoba koje imaju javne ovlasti (u daljnjem tekstu: javnih tijela) te drugih pravnih osoba. Dokumenti i predmeti koji su se smatrali tajnima su: (1) akti, tablice, grafikon, nacrti, crteži te (2) makete, modeli, uzorci, fotografije, filmovi, mikrofilmovi, kao i drugi zapisi koji su svjetlosno, zvukovno, strojno, ručno ili na drugi način zabilježeni na određenoj podlozi (čl. 2.).

Objekti u smislu ovoga Zakona obuhvaćali su sve vrste građevnih objekata, nadzemnih i podzemnih gradnji kao i druge umjetne ili prirodne objekte, poput zgrada, cesta, tunela, mostova i sl. Mjere i postupci u smislu ovoga Zakona su sve vrste naloga, zapovjedi, naredbi, uputa, priopćenja i drugih poduzetih radnji službenih osoba.

Člankom 3. ovog Zakona utvrđene su vrste tajni: državna, vojna, službena, poslovna i profesionalna tajna, dok prema stupnju tajnosti podaci mogu biti državna tajna, vrlo tajni, tajni i povjerljivi. Na dokumentima koji sadrže tajne podatke označava se na vidljivom mjestu vrsta tajne i stupanj tajnosti (čl. 4.). Tako se podaci za koje je nadležno tijelo utvrdilo da predstavljaju državnu tajnu označavaju oznakom "Državna tajna", a podaci za koje su državno tijelo ili druge pravne osobe utvrdile da predstavljaju vojnu, službenu ili poslovnu tajnu imaju stupanj tajnosti "Vrlo tajno", "Tajno" ili "Povjerljivo" te se označavaju odgovarajućom oznakom vrste i stupnja tajnosti (čl. 5.)

U načelu ove tajne možemo podijeliti u dvije veće skupine, a to su javne i privatne tajne. Javne tajne odnose se na podatke koje su prema propisanim uvjetima dužna čuvati državna

tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima te fizičke osobe koje ostvare pristup kvalificiranim i nekvalificiranim podacima. U javne tajne ubrajamo državnu tajnu, vojnu tajnu, službenu tajnu te poslovnu tajnu. Privatne tajne obuhvaćaju podatke koje je jedna osoba saznala od druge na temelju bliskog odnosa i osobnog povjerenja (Jovanović, 1959.), a dijele se na osobne i profesionalne.

2.1. Državna tajna

Člankom 6. Zakona o zaštiti tajnosti podataka (NN 108/96) propisan je pojam državne tajne. Državnom trajnom smatraju se podaci koji su zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležnog tijela određeni državnom tajnom, a čijim bi otkrivanjem Republika Hrvatska imala štetne posljedice za nacionalnu sigurnost ili nacionalni interes. Podaci koji se smatraju državnom tajnom propisani su člankom 7. ovoga Zakona, a neki od tih podataka su: vojne, političke, gospodarske i druge procjene koje imaju osobitu važnost za obranu, nacionalnu sigurnost ili nacionalne interese Republike Hrvatske; planovi obrane, mobilizacijski planovi i ratni ustroj Republike Hrvatske; planovi obrane trgovačkih društava od posebne važnosti za obranu Republike Hrvatske; vrste, količine i razmjestaj robnih zaliha koji su nužni za RH u slučaju rata; objekti od posebnog značenja za nacionalnu sigurnost i obranu RH; otkrića i pronalasci koji imaju veliko vojno i znanstveno te gospodarsko značenje te drugi podaci koji predstavljaju državnu tajnu, a koji štite interese Republike Hrvatske.

2.2. Vojna tajna

Vojnom tajnom smatraju se podaci koji su zakonom, drugim propisom, općim aktom ili aktom nadležnog tijela donesenim na temelju zakona proglašeni vojnom tajnom (čl. 8. ZZTP). Pod stupnjem tajnosti "Vrlo tajno" (čl. 9.) ubrajaju se podaci koji se odnose na: planove obrane i mobilizacijske planove jedinica lokalne uprave i samouprave te jedinice lokalne samouprave; planove obrane i ratni ustroj javnih i drugih tijela koja imaju posebno značenje za obranu; vojni ustroj služba, planova, sredstava i sustava; znanstveni i tehnički izumi i pronalasci važni za obranu te na brojne druge podatke koji su od vojnog značaja za Republiku Hrvatsku. Pod stupnjem tajnosti "Tajno" ubrajaju se podaci koji su od posebnog značenja na obranu, a obuhvaćaju kartografska izdanja, zračne snimke, objekte te dužnosti i radna (čl. 10.). Pod stupnjem tajnosti "Povjerljivo" ubrajaju se podaci koji su namijenjeni za službene potrebe javnih tijela, a ne ubrajaju se u tajne podatke iz članaka 9. i 10. Zakona o zaštiti tajnosti podataka (NN 108/96).

2.3. Službena tajna

Člankom 12. (ZZTP) utvrđen je pojam službene tajne koji se odnosi na podatke koji su zakonom, drugim propisom, općim aktom ili aktom nadležnog tijela donesenim na temelju zakona proglašeni službenom tajnom.

Dužnost čuvanja službene tajne i poštivanja privatnosti propisana je člankom 21. Zakona o državnim službenicima kojim je utvrđeno da je državni službenik dužan kao tajnu čuvati sve podatke koje je doznao u tijeku postupka o strankama i njihovim pravima, obvezama i

pravnim interesima, sukladno zakonu. Također, dužan je čuvati i službenu ili drugu tajnu utvrđenu zakonom ili drugim propisom. Obveza čuvanja službene ili druge tajne traje i po prestanku službe, a najduže pet godina od prestanka službe, ako posebnim zakonom nije drukčije utvrđeno. Čelnik državnog tijela može službenika osloboditi obveze čuvanja službene ili druge tajne u sudskom ili upravnom postupku, ako se radi o podacima bez kojih u tom postupku nije moguće utvrditi činjenično stanje i donijeti zakonitu odluku (Zakon o državnim službenicima).

2.3.1. Utvrđivanje i zaštita državne, vojne i službene tajne

Zakon o zaštiti tajnosti podataka (NN 108/96) propisuje i osobe koje su ovlaštene za utvrđivanje državne, vojne i službene tajne te stupnja tajnosti. Vrstu i stupanj tajnosti podataka utvrđuju čelnici javnih tijela te ovlašteni dužnosnici Republike Hrvatske koji posebnim rješenjem, a u granicama svojih ovlasti te sukladno zakonu, drugom propisu ili općem aktu nadležnog tijela, određuju posebne zaštitne mjere i osobe koje će biti upoznate s tajnim podacima. Također, uloga utvrđivanja vrste i stupnja tajnosti podataka može se prenijeti na zamjenika ili pomoćnika i to u pisanom obliku (*čl. 13.*).

Zaštita državne, vojne i službene tajne propisana je *člankom 14.* (ZZTP) koji sadrži sljedeće zaštitne mjere: utvrđivanja i vrste tajne i stupnja tajnosti; načina i mjesta označavanja tajnosti, trajanja tajnosti; obveze prethodnog upozorenja tajnosti podataka koji će se iznositi na službenim skupovima, sjednicama ili drugim oblicima skupnog rada; drugih mjera zaštite tajnih podataka, ovisno o djelokrugu odnosno mjestu nastanka, obrade ili čuvanja tajnog podatka. *Člankom 16.* propisano je da ukoliko dođe do otkrivanja tajnih podataka, tad čelnici javnih tijela i drugi dužnosnici Republike Hrvatske odmah pokreću postupak za utvrđivanje okolnosti u kojoj je otkriven tajni podatak. Oni, ovisno o vrsti tajnosti podataka, o tome obavještavaju Ured za nacionalnu sigurnost, Ministarstvo obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova ili javno tijelo, dužnosnika, odnosno pravnu osobu od koje podatak potječe.

2.4. Poslovna tajna

Poslovna tajna predstavlja način postupanja, poslovnu praksu, "know-how" ili neku drugu informaciju koja pomaže poslovnim subjektima da se natječu s konkurencijom (Zlatović, 2011.). Poslodavac će posebnim općim aktom, kao autonomnim izvornom radnog i poslovnog prava, urediti pitanja poslovne tajne (Buklijaš, 2008.).

Člankom 19. (ZZTP) propisano je da poslovnu tajnu označava svaki podatak koji je kao poslovna tajna utvrđen zakonom, drugim propisom ili općim aktom trgovačkom društvu, ustanove ili druge pravne osobe. Takav podatak može predstavljati proizvodnu tajnu, rezultate istraživačkog ili konstrukcijskog rada te druge podatke zbog čijeg bi priopćavanja neovlaštenoj osobi mogle nastupiti štetne posljedice za njezine gospodarske interese. Općim aktom se ne može utvrditi da se poslovanje pravne osobe smatra poslovnom tajnom, niti se poslovnom tajnom mogu smatrati podaci čije priopćavanje nije protivno interesima te pravne osobe. Također, poslovnu tajnu ne mogu predstavljati podaci koji su od značenja za poslovno povezivanje pravnih osoba, niti podaci koji se odnose na zaštićeno tehničko unapređenje, otkriće ili pronalazak.

Pravna se osoba određuje kao ovlaštena osoba ili posebno tijelo koje ima uvid u poslovne tajne, zadaću njihovog čuvanja te može odrediti osobe kojima se poslovna tajna može priopćiti. Pravna osoba dužna je čuvati kao tajnu i sljedeće podatke: sve što je saznala kao poslovnu tajnu od drugih pravnih osoba; poslove što ih obavlja za Republiku Hrvatsku, a koji su zaštićeni odgovarajućim stupnjem tajnosti; podatke koji sadrže natječaj ili dražbu, a čuva ih do objavljivanja rezultata te tajne podatke koji su zakonom, drugim propisom ili općim aktom doneseni na temelju Zakona, a od posebnog su gospodarskog značaja (čl. 20., čl. 21. ZZTP).

Člankom 22. ovoga Zakona propisano je da se poslovna tajna ne smije priopćavati niti činiti dostupnom neovlaštenim osoba, ako to nije utvrđeno posebnim zakonom. Svi zaposlenici dužni su čuvati poslovnu tajnu. Odavanje tajne je protupravno djelo: djelo neloyalne utakmice, kazneno djelo, prekršaji, disciplinsko ili stegovno djelo i dr. (burza.com).

Zbog obavljanja poslova pravne osobe, poslovnu tajnu drugim osobama može priopćiti samo osoba ovlaštena općim aktom i to uz: prethodnu pisanu suglasnost poslodavca koja je sukladno svom općem aktu odredila da se ti podaci smatraju poslovnom tajnom i uz prethodnu pisanu suglasnost zainteresirane pravne ili fizičke osobe ako su u pitanju podaci iz ponuda za natječaj ili dražbu. U zahtjevu kojim se traži navedena suglasnost mora se navesti: koji su podaci u pitanju, kojoj se osobi oni imaju priopćiti, koja je osoba ovlaštena obaviti takvo priopćenje, razlozi zbog kojih je priopćavanje nužno te način na koji će se podaci priopćiti odnosno koristiti (čl. 23.). Povredom čuvanja poslovne tajne ne smatra se priopćavanja podataka koji se smatraju poslovnom tajnom na sjednicama, ako je takvo priopćavanje nužno za obavljanje poslova te ovlaštena osoba koja priopćava poslovnu tajnu dužna je upozoriti nazočne da se ti podaci smatraju poslovnom tajnom te da ju kao takvu moraju i čuvati (čl. 24.)

Kaznenim zakonom propisane su i kazne za odavanje poslovnih tajni:

1. Tko drugome neovlašteno priopći ili na drugi način učini pristupačnim podatke koji su poslovna tajna, kao i tko pribavlja takve podatke s ciljem da ih preda neovlaštenoj osobi kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.
2. Ako je kaznenim djelom od stavka 1. ovoga članka počinitelj sebi ili drugome pribavio znatnu imovinsku korist ili prouzročio znatnu štetu, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do 5 godina (čl. 262. Kaznenoga zakona).

2.5. Profesionalna tajna

Člankom 27. (ZZTP) propisano je da profesionalnu tajnu predstavljaju podatci o osobnom ili obiteljskom životu stranaka koje saznaju svećenici, odvjetnici, zdravstveni i socijalni djelatnici i druge službene osobe u obavljanju svog poziva. Zaštita profesionalne tajne je od osobitog značenja s obzirom na osobno pravo na privatnost, jer njezino otkrivanje vrijeđa nečije pravo na privatnost (Gavella, 2000.). Bez obzira na način saznanja tajnih podataka ili stjecanja mogućnosti uvida u tajne podatke, svatko je dužan čuvati državnu, vojnu, službenu, poslovnu ili profesionalnu tajnu (čl. 28. ZZTP).

2.6. Osobna tajna

Prema Kaznenom zakonu osobnom se tajnom smatra svaki podatak koji je zakonom, drugim propisom ili općim aktom nadležnog tijela donesenim na temelju zakona određen tajnom. Unutar Republike Hrvatske jamči se zaštita osobnih podataka svakoj fizičkoj osobi bez obzira na državljanstvo i prebivalište te neovisno o nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, boji kože, spolu, vjeri i sl. (Zakon o zaštiti osobnih podataka, čl. 1.). Osobni podatak može predstavljati svaku informaciju koja se odnosi na identificiranu fizičku osobu ili osobu čiji se identitet može utvrditi izravno ili neizravno, posebno na osnovi jednog ili više obilježja specifičnih za njezin identitet, bilo fizički, psihološki, mentalni i dr. (čl. 2.). Osobni podaci moraju se obrađivati pošteno i zakonito; moraju biti točni, potpuni i ažurni; prikupljaju se u svrhu koja je poznata ispitaniku; moraju se čuvati u određenom razdoblju (čl. 6.)

3. Promjene u shvaćanju vrsta tajni

31. prosinca 1996. godine u Republici Hrvatskoj na snagu je stupio Zakon o zaštiti tajnosti podataka (NN 108/96) koji prestaje važiti 06. kolovoza 2007. godine (izuzev odredaba glave 8. i 9.), a na snagu 07. kolovoza 2007. godine stupa Zakon o tajnosti podataka (NN 79/07, 86/12).

Vlada Republike Hrvatske kao razloge prestanka važenja prvotnog Zakona iz 1996. godine nalazi u načelima tajnosti koji su preuzeti iz 80-tih godina, a koja ne odgovaraju suvremenim standardima tajnosti podataka zemalja Europske unije i NATO-a te drugih razvijenih demokratskih zemalja. Bitni razlozi su neodgovarajuća klasifikacija po stupnjevima i vrstama tajnosti za državne podatke te neusklađenost pristupa. Nedostatkom se smatra i nemogućnost sankcioniranja u slučaju nestanka ili otkrivanja tajnoga podatka. Mogućnost za tek djelomično sankcioniranje pravnih ili fizičkih osoba koji su sudjelovali u otkrivanju tajnih podataka postoji samo u slučaju nestanka ili otkrivanja državne tajne. Također, ovaj Zakon je ograničio reguliranje tajnosti podataka u državnom sustavu te za pravne i fizičke osobe koje su u poslovnom odnosu s tijelom državnog sustava, ali nije regulirao tajnost podataka pravnih i fizičkih osoba izvan državnog sustava (uključujući privatne tvrtke) koje same svojim internim pravilima uređuje zaštitu tajnosti svojih podataka. Nadalje, podjela tajnosti podataka na poslovne, profesionalne, vojne i službene tajne iz Zakon o zaštiti tajnosti podataka (NN 108/96) nije sasvim poznata u praksi u sustavima zapadnih demokracija jer nedostaje definicija sukladnosti vrsta i stupnjeva tajnosti u odnosu prema međunarodnim sigurnosnim oznakama: TOP SECRET, SECRET, CONFIDENTIAL, RESTRICTED, UNCLASSIFIED – vrlo tajno, tajno, povjerljivo i ograničeno (Nacrt prijedloga zakona o zaštiti podataka, 2006.).

3.1. Zakon o tajnosti podataka (NN 79/07, 86/12)

Člankom 1. (st. 1.) Zakona o tajnosti podataka (NN 79/07, 86/12), koji je na snagu stupio 07. kolovoza 2007. godine, utvrđuje se pojam klasificiranih i neklasificiranih podataka, stupnjevi tajnosti, postupak klasifikacije i deklasifikacije, pristup klasificiranim i neklasificiranim podacima, njihova zaštita i nadzor nad provedbom ovoga Zakona. Ovaj se Zakon primjenjuje na državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s

javnim ovlastima te pravne i fizičke osobe koje, u skladu sa ovim Zakonom, ostvare pristup ili postupaju s klasificiranim i neklasificiranim podacima (čl. 1., st. 2.).

Člankom 2. ovoga Zakona propisano je da je tajni podatak svaki dokument u pismenom, umnoženom, nacrtanom, slikovnom, tiskanom, snimljenom, fotografiranom, magnetnom, optičkom ili elektroničkom obliku, kao i bilo koji drugi zapis podatka, saznanja, mjere, postupka, predmeta, usmenog priopćenja ili informacija koji za svog vlasnika predstavlja povjerljiv sadržaj. Nadalje, klasificiranim se podatkom smatra onaj podatak kojeg je propisanim postupkom nadležno tijelo takvim označilo i za koji je utvrđen stupanj tajnosti, kao i podatak kojeg je Republici Hrvatskoj tako označenog predala druga država, međunarodna organizacija ili institucija s kojom Republika Hrvatska surađuje. Neklasificirani podatak je podatak koji nema utvrđen stupanj tajnosti, a koristi se u službene svrhe, kao i podatak koji je Republici Hrvatskoj predala druga država, međunarodna organizacija ili institucija s kojom Republika Hrvatska surađuje. Postupak klasifikacija podataka označava utvrđivanja jednog od stupnjeva tajnosti podatka s obzirom na stupanj ugroze i područje ovim Zakonom zaštićenih vrijednosti. Deklasifikacijom podataka utvrđuje se prestanak postojanja razloga zbog kojih je određen podatak klasificiran odgovarajućim stupnjem tajnosti te se nakon toga ovaj podatak koristi samo u službene svrhe. Vlasnik podatka je nadležno tijelo u okviru čijeg djelovanja je klasificirani ili neklasificirani podatak nastao, a certifikat predstavlja uvjerenje o sigurnosnoj provjeri koje omogućava pristup klasificiranim podacima.

Stupnjevi tajnosti određeni su člankom 4. ovoga Zakona, a mogu biti: vrlo tajni, tajni, povjerljivi i ograničeni. Obzirom na stupanj ugroze zaštićenih vrijednosti stupnjevima tajnosti, mogu se klasificirati podaci iz djelokruga državnih tijela u području obrane, sigurnosno-obavještajnog sustava, vanjskih poslova, javne sigurnosti, kaznenog postupka te znanosti, tehnologije, javnih financija i gospodarstva ukoliko su ti podaci od sigurnosnog interesa za Republiku Hrvatsku (čl. 5.). Stupnjem tajnosti "VRLO TAJNO" klasificiraju se podaci čije bi neovlašteno otkrivanje nanijelo nepopravljivo štetu nacionalnoj sigurnosti i vitalnim interesima Republike Hrvatske i to osobito sljedećim vrijednostima: temeljima Ustavom utvrđenog ustrojstva RH; neovisnosti, cjelovitosti i sigurnosti RH, međunarodnim odnosima RH; obrambenoj sposobnosti i sigurno-obavještajnom sustav; sigurnosti građana; osnovama gospodarskog i financijskog sustava RH; znanstvenim otkrićima, pronalascima i tehnologiji od važnosti na nacionalnu sigurnost RH (čl. 6.). Stupnjevima tajnosti "TAJNO" i "POVJERLJIVO" klasificiraju se podaci čije bi neovlašteno otkrivanje naštetilo vrijednostima iz članka 6 (čl. 7. i čl. 8). Stupnjem tajnosti "OGRANIČENO" klasificiraju se podaci čije bi neovlašteno otkrivanje naštetilo djelovanju i izvršavanju zadaća državnih tijela u obavljanju poslova iz članka 5. ovoga Zakona.

Dužnost čuvanja tajnosti podataka za vrijeme trajanja svoje dužnosti i službe imaju i dužnosnici i zaposlenici državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima, kao i fizičke osobe koje imaju pristup kvalificiranim i nekvalificiranim podacima (čl. 26.).

Republika Hrvatska je utvrdila stupnjeve tajnosti koji su u skladu s međunarodnim ugovorima, a provode se na način:

- "DRŽAVNA TAJNA" u "VRLO TAJNO",
- "SLUŽBENA TAJNA – VRLO TAJNO" i "VOJNA TAJNA – VRLO TAJNO" u "TAJNO",

- “SLUŽBENA TAJNA – TAJNO” i “VOJNA TAJNA – TAJNO” u “POVJERLJIVO”;
- “SLUŽBENA TAJNA – POVJERLJIVO” i “VOJNA TAJNA – POVJERLJIVO” u “OGRANIČENO” (čl. 32.).

Također, ovim Zakonom propisane su i druge odredbe, poput: postupaka klasificiranja i deklasificiranja podataka, pristupa podacima, nadzora nad provedbom Zakon te prijelazne i završne odredbe.

4. Zaključak

Svaka država svojim zakonskim propisima jamči zaštitu određenih podataka ili određenih saznanja o nečemu. Svatko je dužan čuvati bilo koju od ovih tajni i to bez obzira na način saznanja tajnih podataka ili stjecanja mogućnosti uvida u tajne podatke.

Pitanje tajnosti u Republici Hrvatskoj do 2007. godine bilo je regulirano Zakonom o zaštiti tajnosti podataka koji razlikovao vrste tajni (državna tajna, vojna tajna, službena tajna, poslovna tajna, profesionalna tajna) i stupnjeve tajnosti (državna tajna, vrlo tajno, tajno i povjerljivo). Ovim Zakonom je propisan pojam, vrste i stupnjevi tajnosti te mjere i postupci za utvrđivanje, uporabu i zaštitu tajnih podataka.

Međutim, zbog vrsti i stupnjeva koji nisu bili u skladu sa zemlja članicama Europske unije i NATO-a (izuzev odredaba glave 8. i 9. Zakona o zaštiti tajnosti podataka), 2007. godine na snagu stupa Zakon o tajnosti podataka. Njim se utvrđuje pojam klasificiranih i neklasificiranih podataka, stupnjevi tajnosti, postupak klasifikacije i deklasifikacije, pristup klasificiranim i neklasificiranim podacima, njihova zaštita i nadzor nad provedbom ovoga Zakona. Ovim se Zakonom u Republici Hrvatskoj uskladile kategorije tajnosti podataka prema međunarodnim sigurnosnim standardima (vrlo tajno, tajno, povjerljivo i ograničeno).

LITERATURA

1. Buklijaš, B., *Zaštita tajnosti podataka u radnom odnosu*, U: Zbornik radova, *Pravo na tajnost podataka*, Novalja-Split, 2008.
2. Gavella, N., *Osobna prava* – 1. dio, Zagreb, 2000.
3. Jovanović, Lj., *Lekarska tajna*, Beograd, 1959.
4. Rajko, A., *Tajni podaci*, Politička misao, Vol XXXIV, (1997.), br. 3
5. Zabel, B. *Poslovna tajna*, Institut za uporedno pravo, Beograd, 1970.
6. Zlatović, D. *Zaštita poslovne tajne i povjerljivih podataka u radnom odnosu prema novom hrvatskom radnom pravu*, Veleučilište u Šibeniku, 2011.

Zakoni:

1. Kazneni zakon, glava 14., 24.
<http://www.zakon.hr/z/98/Kazneni-zakon>
2. Zakon o državnim službenicima, pročišćeni tekst zakona NN 92/05, 142/06, 77/07, 107/07, 27/08, 34/11, 49/11, 150/11, 34/12, 49/12, 37/13, 38/13, 01/15

3. Zakon o tajnosti podataka (NN 79/07, 86/12)
4. Zakon o zaštiti osobnih podataka, pročišćeni tekst zakona NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12
5. Zakon o zaštiti tajnosti podataka (NN 108/96)

Internet izvori:

1. hrvatski jezični portal (pojam tajne)
http://hjp.novi-liber.hr/index.php?show=search_by_id&id=d1ZjXBI%3D
2. *Nacrt prijedloga zakona o zaštiti podataka*, Zagreb, ožujak 2006., Republika Hrvatska, Ured vijeća za nacionalnu sigurnost
<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Sjednice/Arhiva//150-01.pdf>
3. Radni odnos i poslovna tajna
<http://burza.com.hr/novac/radno-pravo/2013/12/122270-radni-odnos-i-poslovna-tajna/>

Summary

NOTION AND TYPES OF SECRETS

This paper defines the notion of secrets and further division into public and private secrets. A secret is every data which is known to a limited number of persons and as such it cannot be transferred further. The obligation of keeping public secrets is reserved for state bodies, local and regional self-government, legal persons with public jurisdiction, legal and natural persons who have access to secret data (such as state secrets, military secrets or business). Private secrets are the result of close relationship and personal confidence between individuals (professional, personal secret).

Key words: *private and public secret (state, military, official, business, professional), Privacy protection Law, Secrecy data Law.*